

Een waardevol schoolexamen

10 en 11 maart 2025

Tes Schmeink

Wat gaan we doen

- Introductie
- Stellingen
- Waardevol schoolexamen + uitwisseling
- Examencommissie en een waardevol SE

Ken je de regels en mogelijkheden?

Stellingen

- Pak een kaart van de stapel
- Bespreek aan jouw tafel of de stelling juist of onjuist is
- Ben je er uit? Check dan achterop de kaart het goede antwoord
- Niet spieken ;)

Achtergrond: waarom dit onderwerp?

- Zelfstandig SE en de rol van de examencommissie
- Beweging naar meer aandacht voor kwaliteit schoolexaminering en schoolexamen
- Wet- en regelgeving
- Inspectie: stelselonderzoek

Eindexamen in Nederland

C(SP)E	Schoolexamen
Landelijk, voor alle leerlingen gelijk	
Identiek programma voor alle leerlingen	
Gestandaardiseerde toetsing	

Schoolexamen als aanvulling op en contrast met C(SP)E

- Waarvoor bedoeld/Waarom
 - Recht doen aan het landelijk curriculum dat breder is dan hetgeen in CE meetbaar is
 - Recht doen aan onderwijsvisie/specifieke context van een school
- Wat is het
 - wat niet gemakkelijk in gestandaardiseerde toetsing is te toetsen (vaardigheden, competenties, praktisch werk)
 - wat de school als onderwijsvisie uitdraagt (inhoudelijk, didactisch, identiteit)

Wat moet?

- Inhoud en vorm
 - Ten minste de **leerdoelen/examenstof** die het examenprogramma aan het SE toewijst
 - **Afsluitend karakter**; SE = examen
 - **Een cijfer voor het geheel** van het schoolexamen in een vak (dus niet per onderdeel/toets)

PTA altijd schooleigen karakter

Inhoud	- Schooleigen toevoegingen (te bepalen door bevoegd gezag, desgewenst verschillend per kandidaat) - Eventueel CE-stof (te bepalen door bevoegd gezag)
Vorm	- Schriftelijk - Praktisch - Mondeling - Portfolio -
Proces	- Individueel of groepswork - Wel of geen keuzemogelijkheden - Wanneer; kort tijdsmoment of lange periode -

Waar kan je dan aan denken?

- De vertaling van een visie-element naar het concrete schoolexamen

Alle schoolexamens een groen tintje

Terra Meppel vo in Meppel geeft ook niet-groene vakken bij het schoolexamen een groen tintje mee. “Die context spreekt onze vmbo-leerlingen aan”, zegt docent Metty Padding. “De wereld van bloemisten, boeren, hoveniers, het brede groen: daar zitten de onderwerpen die onze leerlingen meekrijgen, die ze in het nieuws zien. Daarmee worden de toetsen voor hen actueel.”

Vakken als Engels en Nederlands gebruiken bij schoolexamentoetsen vooral groene contexten. Bij spreekvaardigheid Nederlands debatteren leerlingen bijvoorbeeld over stellingen die worden aangeleverd door de groensectie. Bij schrijfvaardigheid Nederlands zit een sollicitatiebrief naar een bedrijf in de groensector, en ook de teksten bij grammatica gaan over groene onderwerpen.

Waar kan je dan aan denken?

- De vertaling van een visie-element naar het concrete schoolexamen

Spreekvaardigheid in de Intratuin

Ans ter Haar van de Meerwaarde, Engels docent, nam altijd haar spreekvaardigheid af in de Intratuin: 'De afname van spreekvaardigheid bij Intratuin was eigenlijk een 'logisch' gevolg van mijn aanpak in Groen, die taakgericht was en gebaseerd op het ERK. Met die taken probeerde ik zo veel mogelijk qua onderwerpen aan te sluiten bij de groene vakken en daarmee ook zo veel mogelijk te voldoen aan de basisbehoeften van een mens, autonomie, relatie en competentie. Als je op die manier tegen onderwijs aankijkt, ga je 'automatisch' ook op zoek naar een manier van toetsen die daarbij aansluit. In een tuincentrum komen zo'n beetje alle onderdelen van Groen bij elkaar. Je kunt er alleen geen koeien melken 😊 Mij gaf deze aanpak energie. We maakten van de afname ook altijd een hele happening, met barbecue, of broodje knakworst na afloop op school.

Waar kan je dan aan denken?

- Vorm: mondeling, praktisch, groepswork, assessment, portfolio

Schooleigen examen laat praktisch ingestelde leerling 'shinen'

15 FEBRUARI 2022

Bij het Element, een vmbo-school in Amersfoort, zijn de grote schoolexamens allemaal projectmatig. Elke vakgroep bedenkt een werkstuk, opdracht of presentatie die meetelt voor het schoolexamen. “Zo spreken we ook eens andere talenten van de leerlingen aan.”

Waar kan je dan aan denken?

- Keuzemogelijkheden voor leerlingen: **tempo**, inhoud, weging, vorm

Schoolexamens in eigen tempo

Kenmerkend voor **Roncalli SG** (vmbo-tl/havo/atheneum) zijn de dalton-identiteit en Eigen Tempo Werkwijze (ETW). De keuzevrijheid die hierin besloten zit, is doorgetrokken naar het schoolexamen.

Leerlingen van Roncalli moeten een minimaal aantal werkeenheden per leerjaar doorlopen, maar doen dat in hun eigen tempo. In samenspraak tussen school, leerlingen en ouders wordt bepaald welk tempo optimaal is. De meeste leerlingen volgen het reguliere tempo. Andere leerlingen volgen maatwerk, waarbij vertragen of versnellen mogelijk is.

Waar kan je dan aan denken?

- Keuzemogelijkheden voor leerlingen: tempo, inhoud, **weging**, vorm

Variabele weging van schoolexamenonderdelen

De Ruivenmavo van **2College** gaat uit van de gedachte dat iedere leerling anders is. Om aan die verschillen recht te doen, werkt de school met gepersonaliseerd leren volgens de systematiek van Kunskapsskolan. Het personaliseren van het schoolexamen is echter lastig omdat de waarde van het diploma niet in gevaar mag komen. Toch is er meer mogelijk dan vaak wordt gedacht. Zo hoef je niet voor alle leerlingen de schoolexamentoetsen dezelfde weegfactor te geven, als je dat van tevoren maar goed vastlegt in het PTA. De Ruivenmavo heeft bij biologie een jaar lang geëxperimenteerd met een variabele weging van een deel van het PTA. Leerlingen mochten voor drie schoolexamentoetsen zelf kiezen hoe zwaar deze meewogen in hun totale schoolexamencijfer voor biologie. Ze maakten deze afweging vooraf, op basis van de thema's van de toetsen.

Waar kan je dan aan denken?

- Keuzemogelijkheden voor leerlingen: tempo, inhoud, weging, **vorm**

‘Sport en voeding’ was lastig én leerzaam, zegt Lena (18). Vorig jaar deed zij havo-examen bij Vrijeschool Parkstad in Heerlen, met onder meer biologie en scheikunde in haar pakket. Die vakken doen allebei mee aan ‘Sport en voeding’, een vakoverstijgend PTA-onderdeel over energiegebruik in het menselijk lichaam bij sportprestaties. Naast gezamenlijke opdrachten zoals het maken van een poster over de spijsvertering, doen leerlingen practica voor de vakken die zij in hun pakket hebben en schrijven daarbij individueel een inleiding. Zo onderzocht Lena de optimale pH waarde en temperatuur waarbij speekselenzymen werken (voor scheikunde) en het verband tussen kniehoek en spronghoogte (voor scheikunde en biologie). Ook rekende ze aan de onderzoeksresultaten (voor wiskunde). Het resulteerde in een verslag voor haar biologieportfolio (onderdeel van het PTA) en losse PTA-cijfers voor scheikunde en wiskunde.

Waar kun je aan denken

- Geen of enkele onderdelen uit CE
- Onderwerpen die passen bij jouw belangstelling, die van leerling, die van school
- Prestaties binnen/buiten de school
- Onderzoek/praktisch werk
- Vorm
- Keuzemogelijkheden voor leerlingen
- Waarvoor wel en geen becijfering
- Tijd (wanneer starten, hoeveel toetsmomenten)

Uitwisseling | Toetsvisie van je school

Waarin (in je schoolexamen of PTA)
herken je de toetsvisie en de
onderwijsvisie van je school?

Wat is daarbij het schooleigen karakter
van het schoolexamen?

Uitwisseling | Het schoolexamen nu

- Als je aan een waardevol schoolexamen op je eigen school denkt, waarover ben je tot nu toe (erg) tevreden?
- Wees concreet. Mag gaan over het gehele schoolexamen of over een of meer specifieke toetsen, maar niet over praktische uitvoering
- Denk aan:
 - Inhoud
 - Vorm
 - Proces/uitvoering
 - Effect op leerlingen

De examencommissie en een waardevol schoolexamen

Wat is dat nu, een examencommissie in het VO?

- Verplicht orgaan, sinds 1-8-2021,
- ingesteld door bevoegd gezag,
- dat onafhankelijk en deskundig zorg draagt
- voor kwaliteitsborging schoolexaminering

Examencommissie

Taken en bevoegdheden

- Kwaliteitsborging schoolexaminering
 - Opstellen voorstel examenreglement
 - Opstellen voorstel PTA
 - Vaststellen richtlijnen en aanwijzingen om te komen tot beoordeling schoolexamen
 - Borgen afsluitend karakter
 - Borgen kwaliteit schoolexamen
- Evaluatie en advies m.b.v. een jaarlijkse reflectie
 - Verslag van de eigen werkzaamheden
 - Evaluatie van de kwaliteit van het schoolexamen
 - Advies aan bevoegd gezag en directeur over noodzakelijke en wenselijke verbeteringen

Reflectie | Het schoolexamen in toekomst

- Welke eerste idee(en) heb je nu om op je school verder te komen richting een waardevol schoolexamen?
- Wie en/of wat heb je daarvoor nodig?

Dank voor de aandacht!

- Opmerkingen, vragen?
Tesschmeink@vo-raad.nl
- Interessante linkjes:
 - [Inspiratiebijeenkomst Examencommissie 3 april - VO-raad](#)
 - [Inspiratiebijeenkomst Examencommissie 8 april - VO-raad](#)
 - [Inspiratiebijeenkomst Toetsdruk 10 april](#)
 - [Praktijkvoorbeelden, checklists en handreikingen](#)

Onderzoek Schoolexamens bij Docenten

Doel: Adviezen te geven over wat scholen kan helpen (nog) betere schoolexamens (schriftelijke toetsen, werkstukken, praktijkopdrachten, e.a.) te maken

Wat we nodig hebben: ervaringen en meningen van jullie om in beeld te brengen hoe schoolexamens in Nederland worden samengesteld.

Hoe: via een vragenlijst naar toetstechnische keuzes
(10-15 minuten)

Opdrachtgever: OCW

Voor meer informatie, kan je mailen met: onderzoek.schoolexamens@cito.nl

